

ĐỘC TÀI KIỂU SINGAPORE

Huỳnh Thế Du

Nhiều người cho rằng Singapore là một trường hợp rất đáng tham khảo cho những nước như Việt Nam hay Trung Quốc (thực tế mô hình Singapore đã có tác động rất lớn trong việc chọn con đường đi của Đặng Tiểu Bình, người được xem là kiến trúc sư trưởng của sự thần kỳ Trung Quốc).

Đảng Nhân dân Hành động (PAP) dưới sự lãnh đạo của ông Lý Quang Diệu đã đưa Singapore từ thế giới thứ ba sang thế giới thứ nhất. GDP-PPP bình quân đầu người năm 2017 xếp thứ 5 toàn cầu và chỉ số năng lực cạnh tranh xếp thứ 3 thế giới.

Quốc gia hơn 5 triệu dân thường xuyên trở thành tâm điểm của Thế giới trong mấy thập niên qua và gần đây nhất được chọn là nơi gặp gỡ giữa hai nhà lãnh đạo Mỹ và Triều tiên. Họ làm được rất nhiều điều không tưởng như việc trả lương cho đội ngũ công chức còn cao hơn mức các doanh nghiệp hàng đầu trả cho các vị trí tương đương (nhất là các vị trí cao cấp). Những người làm trong khu vực công của nước này quả là vừa được danh, vừa được lợi.

Nhận thức chung về sự thành công của nước này là tăng trưởng kinh tế cao để đi đến thịnh vượng có thể đạt được dưới sự cai trị hiệu quả của một đảng cầm quyền và có thể tránh được những rắc rối của dân chủ theo kiểu phương Tây. Thực ra, đây chỉ là một khía cạnh của vấn đề.

Trên thực tế, ông Lý Quang Diệu cùng các đồng sự của ông đã xây dựng được một liên minh của những tầng lớp tinh hoa tài năng để đưa nước này đi đến thịnh vượng. Kể từ năm 1965 đến nay, không có đe dọa nào thực sự về sự lãnh đạo của PAP, nhưng những thách thức và cạnh tranh thực sự của các lực lượng khác và ngay trong nội bộ của PAP đã tạo áp lực để PAP trở nên hiệu quả và có năng lực hơn bằng việc thu hút được các tài năng và tự hoàn thiện mình.

Trong một bài viết trên Project Syndicate, Diễn đàn thảo luận của các học giả và nhà hoạch định chính sách hàng đầu trên thế giới, Minoxin Pei đã viết: “Bằng việc duy trì các kỳ bầu cử cạnh tranh, ông Lý đã thành lập một cơ chế về trách nhiệm giải trình và tự chế tài một cách hiệu quả, ông đã để cho các cử tri Singapore có quyền quyết định PAP có được tiếp tục dẫn dắt nước này hay không. Cơ chế chế tài này đã duy trì kỷ luật trong giới tinh hoa cầm quyền của Singapore và làm cho những lời hứa của họ phải đáng tin cậy.”

Quả là có những hạn chế đến mức nghiêm cấm ở Singapore, nhưng không gian cho những lực lượng khác nhau tham gia vào quá trình lựa chọn lãnh đạo và quyết định các chính sách là rất lớn. Sự tham gia của truyền thông và xã hội dân sự là rất quan trọng.

Tất cả những hãng thông tấn và các tờ báo lớn trên thế giới đều có mặt ở Singapore từ rất sớm. Chính phủ Singapore đã sử dụng pháp quyền, tòa án để đối phó với việc đưa tin sai sự thật ảnh hưởng đến uy tín của chính phủ thay vì cấm đoán hay áp chế. Chính truyền thông đã góp phần làm cho môi trường kinh doanh của Singapore được cải thiện rất đáng kể và họ là những người giới thiệu Singapore với thế giới bên ngoài. Những điều mang tính cách mạng thực sự của ông Lý Quang Diệu là việc sử dụng các thể chế dân chủ và pháp quyền để kiềm chế bản năng “cướp bóc” (predatory) của tầng lớp trị vì.

Theo khuynh hướng chung, khi thu nhập và mức độ gia tăng thì tiếng nói của các tầng lớp khác trong xã hội cũng trở nên mạnh mẽ hơn. Sự đa dạng và sự tham gia của nhiều tầng lớp ở Singapore với những tiếng nói khác nhau được thể hiện rõ vào cuộc bầu cử quốc hội năm 2011 khi tổng số phiếu mà các đảng khác có được lên tới 40%. Tỷ lệ bầu cho PAP vào năm 2015 quay trở lại mức 70%. Tuy nhiên, đây là thời điểm khá đặc biệt vì ông Lý Quang Diệu mới qua đời. Xu hướng thay đổi theo chiều hướng có nhiều tiếng nói không thống nhất, quan điểm khác nhau hơn ở Singapore trong tương lai là rất rõ ràng.

Singapore rõ ràng là một thành công đáng mong đợi, nhưng có lẽ là rất khó để bắt chước nguyên xi, đặc biệt là những nước có quy mô dân số lớn. Tuy nhiên, có rất nhiều điều đáng để tham khảo.

Cuối cùng, Singapore là một ví dụ điển hình cho thấy giả thuyết về vị trí địa lý (vùng xa xích đạo phát triển hơn) là không đúng.